

ФІНАНСИ ТА ГРОШОВО-КРЕДИТНІ ВІДНОСИНИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВІ

Круш П.В.

к.е.н., професор КПП ім. Ігоря Сікорського

Орлюк Ю.В.

студентка ФММ КПП ім. Ігоря Сікорського

МЕТОДИКИ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ

Мета даної роботи полягає у визначенні методик оцінювання рівня ризику. У статті досліджено поняття ризику, сфери його існування та розкрито причини його виникнення. Основна увага приділена різним підходам науковців до визначення методів оцінки рівня ризику. У сучасних кризових умовах господарювання особливої уваги заслуговує процес управління фінансовим ризиком. Власник несе відповідальність за забезпечення адекватної та своєчасної ідентифікації ризику. Чим швидше ризики визначені, тим швидше можуть бути розроблені плани для його пом'якшення або керування ним. Так, на сьогоднішній день виділяють два взаємопов'язані види аналізу ризику: якісний та кількісний. Якісний аналіз передбачає встановлення факторів ризику, етапів на яких він виникає. Даний вид аналізу виступає в якості вихідної інформації для кількісного аналізу, тоді ж як, кількісний аналіз направлений на визначення розмірів індивідуальних ризиків і ризиків підприємства в цілому.

Ключові слова: ризик, методи оцінки, якісні і кількісні методи.

Постановка проблеми. Будь-яка підприємницька діяльність нерозривно пов'язана з поняттям «ризик». Залежно від специфіки бізнесу, ринкових і політичних умов, а також розробки бізнес-стратегій підприємства стикається з різними видами ризиків.

Причини таких ризиків може бути різні, такі як: економічна криза, стихійні лиха, політичні ситуації, комп'ютерні віруси та інші явища і події, які можуть призвести до відмови в досягненні цілей підприємства. Проте, ризиками можна управляти так само, як процесом виробництва.

Для успішного існування підприємства, власник повинен бути відданий реалізації технічних інновацій, приймати сміливі, нетривіальні рішення, які, природно, збільшує ризик. Тому виникає потреба в правильній оцінці ступеня ризику та управління ним, що в результаті призведе до більш ефективних результатів діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досліджували поняття ризику вітчизняні та зарубіжні науковці. Істотний внесок у дослідження методик оцінки ризиків зробили: Л.І. Донець [3], А.Б. Камінський [4], І.А. Бланк [1], Н.А. Брегін [2], О.С. Стоянова [5].

Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

- поетапне розкриття аналізу ризику;
- встановити причини виникнення ризиків, та методик їх оцінки.

Виклад основного матеріалу. Ризик є неминучим явищем, він присутній в повсякденному житті, громадських і приватних організацій. Залежно від контексту існує багато загальноприйнятих визначень ризику. Під ризиком розуміється ймовірність виникнення збитків, втрат, неотримання запланованого прибутку або доходів. Ризики є обов'язковим атрибутом практично будь-якого виду діяльності. Так, згідно Господарського кодексу України підприємництво – це самостійна ініціатива, систематична на власний ризик діяльність, спрямована на виробництво продукції, виконання робіт, надання послуг і здійснення торгівлі з метою одержання прибутку. Відповідно до цього визначення процес прийняття відповідальності одночасно є й процесом прийняття на себе ризику.

В умовах нестабільної політичної, кліматичної, економічної ситуації в світі міра ризику значно зростає, тому компанії необхідно заздалегідь підготуватися до їх можливого виникнення при здійсненні своєї господарської діяльності. При цьому потрібно пам'ятати, що сама природа бізнесу припускає певний ступінь ризику втрат в залежності від специфіки того чи іншого виду діяльності. Виходячи з цього, управління ризиками набуває особливого значення.

Аналіз ризиків можна розділити на два взаємопов'язані види: якісний і кількісний. Головне мета якісного аналізу – у встановленні факторів ризику, етапів роботи на яких вони виникають, тобто у визначенні потенційних сфер ризику, що дає можливість встановити всі можливі ризики. Остаточні результати якісного аналізу ризику використовуються в якості вхідної інформації, для виконання кількісного аналізу.

Кількісний аналіз направлений на визначення розмірів індивідуальних ризиків і ризиків підприємства в цілому. Кількісна оцінка ризику реалізація утруднена через те, що ця оцінка повинна відповідати початковій інформації. На цьому етапі також визначається припустимий рівень ризику.

Таким чином, управління ризиком – це складний процес, головною метою якого є зменшення збитку для підприємства при настанні несприятливих подій. Процес управління ризиками складається з наступних етапів (рис. 1)[3].

Аналіз ризику є першочерговим етапом в процесі управління ризиком, він полягає у виявленні факторів ризику і оцінки їх значимості; аналіз можливостей настання небажаних подій, які можуть негативно вплинути на досягнення цілей проекту. Аналіз ризиків включає оцінку ризиків і методи зниження ризиків або зменшення пов'язаних з ним несприятливих наслідків.

Оцінка ризику – це розрахунок ступінь ризику за якісними або кількісними методами.

Якісний аналіз включає в себе наступні методи:

- мозкова атака;
- запитання і структуровані інтерв'ю;
- судження фахівців і експертів (метод Делфі).

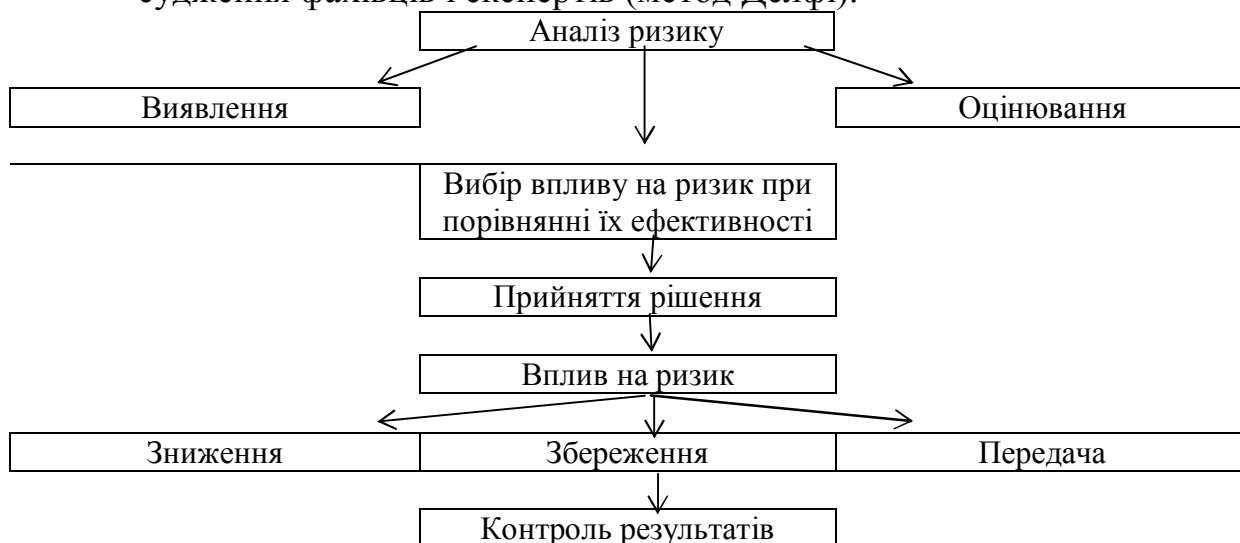

Рис. 1. Загальна схема процесу аналізом ризику

При кількісному аналізі можна виділити наступні групи методів оцінки рівня ризику:

- розрахунково-аналітичні;
- статистичні;
- методи експертного оцінювання.

Загальна характеристика використання цих методів наведена у таблиці 1 [3].

Таблиця 1

Загальна характеристика методів оцінки ризиків

Метод	Сутність	Умови використання
1.Розрахунково-аналітичний метод	Якісне оцінка рівня ризику на основі кількісної оцінки фінансових наслідків ризикової ситуації при різних допущеннях щодо факторів, що обумовлюють імовірність їхнього прояву.	Використовують за умови наявності точної інформації щодо фінансового стану та ефективності використання усіх видів ресурсів підприємства.
2.Статистичний	Кількісне визначення імовірності настання ризикової ситуації і розмірів збитків від неї.	Застосовують за наявності достатньої інформації про кількість ризикових ситуації та їх фінансових наслідків
3.Метод експертного оцінювання	Якісне вивчення імовірності настання ризикової ситуації на основі думки експертів з цих питань і факторів, що зумовлюють рівень ризику.	Використовують за наявності кваліфікованих експертів, що мають досвід роботи менеджерів з ризиків.

При визначенні кількісних методів оцінки рівня ризику думки вчених розійшлися. Так, наприклад, І.А. Бланк [1] виокремлює наступні кількісні методики:

1. економіко-статистичні (визначення рівня фінансового ризику, дисперсії, коефіцієнт варіації, бета-коефіцієнт, середньоквадратичного відхилення, тощо);

2. експертні (спираються на опитування провідних фахівців з подальшою обробкою результатів опитування);

3. аналоговий (ґрунтується на використанні власного чи зовнішнього досвіду з питання визначення рівня ризику, по окремим найбільш масовим операціям підприємства).

А.Б. Камінський виділяє чотири основні концепції в оцінці фінансових ризиків [4]:

- концепція чутливості.
- концепція варіативності;
- концепція збитків у несприятливій ситуації;
- концепція вимірювання фінансових ризиків в рамках теорії сподіваної корисності;

Н.А. Брегін у свої роботах описує нерозривність якісних і кількісних методик. Так, на якісний аналіз покладено оцінка факторів впливу на ризик, в свою чергу завданням кількісного аналізу є чисельний вимір впливу цих факторів на функціонування підприємства. До основних кількісних методів від відносить економіко-статистичні, серед яких, крім математичного очікування, коефіцієнта варіації, слід відмітити показник Value-at-Risk (VaR)[2].

Під VaR розуміють максимально можливі при заданому рівні довіривтрати в порівнянні з найбільш ймовірним варіантом розвитку подій. Традиційно VaR характеризується трьома параметрами, такими як:

- часовий горизонт (залежить від конкретної ситуації, найчастіше – один день);
- рівень довіри (рівень ризику, що допускається, найбільш поширені величини – 95% або 99%);
- базова валюта [2].

У своїх працях О.С. Стоянова, крім вже зазначених методів кількісної оцінки ризику, приділяє увагу використанню ефекту фінансового важеля та силу дії фінансового важеля для оцінки фінансового ризику. Зокрема, за допомогою фінансового важеля (левериджу) можна оцінити фінансову стійкість підприємства та вплив фінансового ризику на його фінансовий стан [5].

Висновки. Проблема ризику й доходу є ключовою в процесі господарської діяльності підприємства, вона пов'язана з можливістю втрати стійкого фінансового стану. Мета даної роботи полягала у теоретичному обґрунтуванні підходів до визначення методики оцінювання рівня ризику. Було встановлено необхідність послідовного використання

якісних і кількісних методів, адже якісні методи слугують вихідною інформацією для кількісних. Підприємство для оцінки власних ризиків може обирати будь-які методи, але необхідно врахувати можливість кількісної та якісної оцінки, простоту розрахунків та наявність необхідної інформації.

Список використаних джерел

1. Бланк И.А. Управление финансовыми рисками / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2005 – 600 с.
2. Брегін Н.А. Механізм оцінки й управління фінансовими ризиками підприємств / Н.А. Брегін. – Донецьк: ДонДУЕТ ім. М. Туган-Барановського, 2004. –172 с.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с.
4. Камінський А.Б. Концептуальні підходи до вимірювання фінансових ризиків / А.Б. Камінський // Фінанси України – 2006. – № 5. – С. 78–85.
5. Финансовый менеджмент: теория и практика: [учебник] / Под ред. Е.С. Стояновой; 6-е изд., перераб и доп. – М.: Перспектива, 2010. – 656 с.

Круш П.В., Орлюк Ю.В.

КПИ им. Игора Сикорского

МЕТОДИКИ ОЦЕНКИ ФИНАНСОВЫХ РИСКОВ

Цель данной работы заключается в определении методик оценки уровня риска. В статье исследовано понятие риска, сферы его существования и раскрыты причины его возникновения. Основное внимание уделено различным подходам ученых к определению методов оценки уровня риска. В современных кризисных условиях хозяйствования особого внимания заслуживает процесс управления финансовым риском. Владелец несет ответственность за обеспечение адекватной и своевременной идентификации риска. Чем быстрее риски определены, тем быстрее могут быть разработаны планы для его смягчения или управления им. Так, на сегодняшний день выделяют два взаимосвязанных вида анализа риска: качественный и количественный. Качественный анализ предполагает установление факторов риска, этапов на которых он возникает. Данный вид анализа выступает в качестве исходной информации для количественного анализа, тогда же как, количественный анализ направлен на определение размеров индивидуальных рисков и рисков предприятия в целом.

Ключевые слова: риск, методы оценки, качественные и количественные методы.

Krush P.V., Orluk J.V.

Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute

METHODS OF EVALUATION OF FINANCIAL RISKS

The purpose of this work is to identify methods for evaluation of risk. In the article the concept of risk and the scope of its existence reveal its root causes. The main focus is on the different approaches of scientists to determine the methods for assessing the level of risk. In the current economic crisis deserves special attention the management of financial risk. The owner is responsible for ensuring adequate and timely identification of risk. The faster the risks identified, the faster can be developed plans for mitigation or management. Thus, to date, are two interrelated types of risk analysis: qualitative and quantitative. Qualitative analysis involves establishing risk factors, stages at which it occurs. This type of analysis serves as baseline information for quantitative analysis, at the same time as the quantitative analysis is aimed at determining the size of individual risks and risks of the enterprise as a whole.

Keywords: risk assessment methods, qualitative and quantitative methods.

Круш П.В.
kafedra_ep@yandex.ru
Орлюк Ю.В.
juliaorluk@mail.ru